

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра психології (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи

М. Жидко
(підпис)

М.Є. Жидко
(ініціали та прізвище)

« 31 » серпня 2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Загальна психологія

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 053 Психологія.
(код та найменування спеціальності)

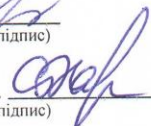
Освітня програма: Психологія
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2021 рік

Робоча програма «Загальна психологія»
(назва дисципліни)
для студентів за спеціальністю 053 «Психологія»
освітньою програмою Психологія
« 30 » 08 2021 р. – 22 с.

Розробники: Бідюк І.А., доц. каф. 704, к. психол. н.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання) (підпис)
Жарікова С. Б., доц. каф. 704, к. психол. н.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання) (підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри психології
(назва кафедри)
Протокол № 1 від « 31 » 08 2021 р.

Завідувач кафедри психології, к.психол.н., доц. Ю. І. Гулій
(науковий ступінь та вчене звання) (підпис) (ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни		
		Денна форма навчання		
Кількість кредитів – 6; 4,5; 4,5	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» (шифр і найменування) (шифр та найменування) Спеціальність 053 «Психологія» (код та найменування) Освітня програма Психологія (найменування) Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Цикл загальної підготовки		
Кількість модулів – 1		Навчальний рік		
Кількість змістовних модулів – 6		2021/ 2022	2021/ 2022	2021/ 2022
Індивідуальне завдання _____ (назва)		Семестр		
Загальна кількість годин – денна – 64 ¹⁾ / 114; 64 / 135; 64 / 135.		1	2	3
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2, 2, 2. самостійної роботи студента – 3,1; 4,4; 4,4.		Лекції¹⁾		
		32	32	32
		Практичні, семінарські¹⁾		
		32	32	32
		Лабораторні		
	Самостійна робота			
	50	71	71	
	Вид контролю			
	модульний контроль, іспит			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: для денної форми навчання – 0,6; 0,5; 0,5.

¹⁾ Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину в залежності від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Загальна психологія» є формування компетенцій, які спрямовані на поглиблення теоретичних уявлень щодо розуміння загальних закономірностей виникнення, розвитку та виявлення психіки, оволодіння методичним та методологічним апаратом, теоретичними принципами й основними поняттями психології.

Основні завдання вивчення дисципліни пов'язані з формуванням наступних загальних та професійних компетенцій:

1. Здатність застосовувати знання загальної психології у практичних ситуаціях.
2. Знання та розуміння предметної області загальної психології.
3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями про різноманітні зарубіжні та вітчизняні підходи до розуміння психічних процесів.
4. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом загальної психології.
5. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
6. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент повинен досягти таких результатів навчання:

А) Знання:

1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

Б) Уміння:

1. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
2. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

В) Комунікація:

1. Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

Г) Автономія та відповідальність:

1. Демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Міждисциплінарні зв'язки: історія психології; вікова психологія; основи психологічного консультування і корекції; психодіагностика; практикум з психології; соціальна психологія, психологія творчості.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Психологія як наука про психіку і психічні явища

Тема 1 Психологія як наука: поява, розвиток, сьогоденний стан

Життєва і наукова психологія. Методи наукової психології.

Проблема предмета психології. Психологія як наука про душу. Психологія як наука про свідомість. Загальна характеристика методу інтроспекції. Психологія як наука про поведінку. Психологія як наука про психіку і психічні явища. Етапи становлення вітчизняної психології. Основні напрямки і школи радянської психології.

Місце психології в серед інших наук. Психологія як природнича та гуманітарна наукова дисципліна. Місце психології серед наук про людину. Психологія і філософія. Психологія й історія. Психологія і соціологія. Психологія і педагогіка. Психологія і медицина. Галузі психології. Значення загальної психології. Роль математичних знань у психології. Специфіка науково-психологічного знання.

Загальні відомості про нервову систему. Роль центральної нервової системи в протіканні нервово-психічних процесів. Мозок, психіка й поведінка людини. Значення кори головного мозку в регуляції поведінки людини. Поля Бродмана. Первинні, вторинні і третинні зони кори головного мозку. Функціональна асиметрія мозку. Функції лобових долей. Мозок і свідомість. Проблема психофізичного паралелізму. Поняття про рефлекс.

Генетичні корені психології. Проблема біологічного і соціального в психології. Біологизаторський і соціологизаторський підходи. Теорія Геккеля-Мюллера. Закон рекапітуляції. Біхевіористський підхід. Теорія конвергенції двох факторів. Багатовимірність людської психіки. Трансперсональна психологія: С. Гроф.

Взаємозв'язок психічних і соматичних процесів. "Переднаукові" уявлення. Антропологічні теорії: У. Шелдон, Е. Кречмер. З. Фрейд про зв'язок психічного і тілесного. Концепція А.Адлера. Поняття компенсації і гіперкомпенсації. Тілесно орієнтований підхід: В. Райх. О. Лоуен. Стрес і його вплив на фізичний стан людини. Дістрес. Поняття про психосоматичні розлади.

Тема 2. Витоки й етапи розвитку психіки

Визначення психіки. Гіпотеза про виникнення чутливості як першої форми психічного відбиття. Еволюційний підхід до аналізу психіки тварин. Подразливість і чутливість. Адаптивне значення психіки. Спосіб життя й особливості психічної організації тварини.

Стадії і рівні розвитку психіки і поведінки тварин. Становлення нижчих форм поведінки та сенсорної психіки. Інстинктивна поведінка і її характеристика. Внутрішні і зовнішні фактори інстинктивної поведінки. Загальне уявлення про ключові подразники. Розвиток індивідуально-мінливої поведінки і перцептивної психіки в тварин. Навички і процес навчання. Проблема інтелектуальної поведінки тварин. Теорії розумної поведінки тварин:

інстинктивистський підхід, теорія Йеркса, теорія Келера, теорія Бюлера, біхевіористський підхід, теорії вітчизняної психології. Функціональна схема Анохіна. «Ручне» мислення.

Порівняння психіки людини і тварин – основні відмінності. Поняття про вищі психічні функції. Системна організація вищих психічних функцій. Суспільний характер діяльності людини. Знаряддя праці.

Тема 3. Свідомість.

Проблема виникнення свідомості. Роль спільної трудової діяльності людей у розвитку свідомості. Етапи розвитку і структура свідомості. Напрями розвитку свідомості. Властивості свідомості: активність, ясність, обсяг, безперервність. Особливі стани свідомості. Язык, свідомість і мова. Способи комунікації у тварин. Можливості оволодіння знаковою мовою у вищих приматів. Перша і друга сигнальні системи. Функції мови. Мова як «знаряддя знарядь». Культурно-історичний підхід. Відмінності мови та языка.

Тема 4. Проблема несвідомого в психології

Роль несвідомого в психічному житті людини. Розвиток уявлень про несвідоме. Флюїдизм Месмера. Психоаналіз З. Фрейда: виникнення і розвиток. Структура несвідомого в психоаналізі. Лібідо. Цензура. Еволюція уявлень про структуру несвідомого. Двокомпонентна структура несвідомого. Трикомпонентна структура несвідомого. Етапи розвитку дитячої сексуальності. Ерос і Танатос. Уявлення про колективне несвідоме К.-Г. Юнга.

Змістовний модуль 2. Психологія відчуттів, сприйняття, уваги.

Тема 1. Відчуття

Психологія пізнавальних процесів. Свідоме відбиття навколишнього світу як основа процесу пізнання. Єдність пізнавальної і мотиваційної сфер (інтелекту й афекту). Пізнання і пізнавальні процеси. Загальна характеристика пізнавальної сфери людини. Специфічні пізнавальні процеси, їхні рівні: почуттєвий (відчуття, сприйняття) і раціональний (мислення). Неспецифічні пізнавальні процеси: увага, пам'ять, уява. Цілісність системи пізнання і проблема виділення окремих пізнавальних процесів. Загальне уявлення про «образ світу».

Загальне уявлення про відчуття. Відчуття як базовий пізнавальний процес. Двоїста природа відчуттів людини. Поняття про сенсорні рецептори. Сенсорні стимули. Проксимальні і дистальні стимули. Можливості класифікації відчуттів. Класифікація по модальності. Систематична (анатомічна) класифікація відчуттів. Генетична класифікація відчуттів. Протопатина і епикритична чутливість.

Основні характеристики і властивості відчуттів. Якість відчуттів. Зорові відчуття. Тактильні відчуття. Слухові відчуття. Специфіка слухових відчуттів людини. Відчуття смаку і запаху. Пропріоцептивні відчуття. Зв'язок відчуттів і емоційної сфери. Психофізичний вплив кольору, звуку, запаху. Сила відчуття. Больові відчуття. Тривалість відчуттів. Просторова локалізація відчуттів. Пороги відчуття. Взаємодія відчуттів і сенсорна адаптація. «Шкірний зір». Чутливість. Субсенсорний діапазон. Закон Бугера-Вебера. Закон Вебера-

Фехнера. Критика Стивенсом постулату Фехнера. Закон Стивенса. Основні положення теорії виявлення сигналів.

Тема 2. Сприйняття

Загальне визначення сприйняття. Основні властивості образів сприйняття: реальність, предметність, константність, означеність, структурність, полімодальність, анізотропність, історичність, біполярність. Види образних явищ. Перцептивний образ. Специфіка перцептивного образу. Двоїста природа перцептивного образу.

Суб'єктно-орієнтований підхід до вивчення сприйняття. Теорія Г.Гельмгольца. Первинний образ, образ в уявленні, образ сприйняття (перцептивний образ). Роль несвідомих умовиводів у формуванні перцептивного образу. Теорія Дж. Брунера. Сприйняття як процес категоризації. Поняття «готовності категорії». Властивості й механізми сприйняття. Цінності й потреби як організуючі фактори сприйняття. Експерименти Дж.Брунера і Л.Гудмен. Теорія сприйняття У. Найссера. Когнітивна схема і перцептивний цикл. Сприйняття словесно-логічної й образної інформації. Ейдетизм.

Об'єктно-орієнтований підхід до вивчення сприйняття. Структуралістська теорія: сприйняття. Метод аналітичної інтроспекції. Відчуття як одиниця перцептивного образу. Гіпотеза сумачії відчуттів. Гештальттеорія сприйняття. Сприйняття як процес динамічної перцептивної організації елементів. Поняття про зорове поле. Закони сил у зоровому полі. Фігура і фон. Властивості фігури і фону. Закони утворення фігури. Принцип ізоморфізму. Екологічна теорія зорового сприйняття Д. Гібсона. Поняття світлового потоку і його інваріантних структур.

Проблема уродженого і набутого в сприйнятті. Дані експериментальних досліджень сприйняття константності, тривимірності, глибини. Роль рухової активності в розвитку відчуттів і сприйняття. Поняття про перцептивні дії. Пошукові і настановні рухи. Властивості перцептивних дій. Етапи формування перцептивних дій. Теорії перцептивного навчання. Теорія збагачення (Титченер). Теорія специфічності (Гібсон). Експериментальні дослідження.

Константність сприйняття. Процедура виміру. Коефіцієнт константності. Константність видимого розміру і видимої форми. Контекстно-ядерна теорія. Теорія перцептивних рівнянь. Кімната Еймса. Експериментальні докази інваріантних відносин у сприйнятті.

Механізми стереозору. Окуломоторні ознаки сприйняття далькості і глибини: акомодация, триангуляція і диспаратність. Образотворчі ознаки сприйняття далькості і глибини: перспектива, тіні, розмір, накладення/перекриття, градієнт щільності текстури. Трансформаційні ознаки сприйняття далькості і глибини: паралакс.

Сприйняття руху. Ознаки сприйняття реального руху. Поняття зорової кінестезії. Ілюзії сприйняття руху: аутокінетичний феномен, коливання навколишнього світу, ефект водоспаду; інерція зору; фі-феномен; індукований

рух. Теорії сприйняття стабільності видимого світу. Аферентна теорія Шерінгтона. Еферентна теорія Гельмгольца. Сприйняття часу.

Види оптичних викривлень. Дослідження перцептивної адаптації до інвертованого зору. Стереоскоп, іконоскоп і псевдоскоп. Результати досліджень псевдоскопичного сприйняття. Правило правдоподібності. Стадії адаптації. Ілюзії сприйняття. Кроскультурні дослідження сприйняття. Патології сприйняття.

Змістовий модуль 3. Психологія пам'яті, уваги, мислення і мови.

Тема 1. Увага

Загальні уявлення про увагу. Увага як фундаментальна властивість свідомості і діяльності. Явища, ефекти і критерії наявності уваги. Вибірковість свідомості і вибору діяльності. Критерії уваги. Походи до вивчення уваги. Увага як самостійний пізнавальний процес. Увага як динамічна характеристика психічної діяльності. Теорія Рібо. Принцип домінанти.

Основні властивості уваги. «Сила» уваги. Обсяг уваги. Стійкість уваги. Фокус уваги. Концентрація уваги. Розподіл уваги. Переключення уваги. Відволікаємість уваги. Неуважність.

Класифікації і види уваги. Класифікація за змістом діяльності і матеріалу (перцептивна, сенсорна, моторна, розумова увага). Класифікація Титченера. Первинна, вторинна, третинна увага. Класифікація Джемса. Класифікація Добриніна. Активна і пасивна увага. Мимовільне, довільне і післяпроізволяна увага. Класифікація за наявністю мети. Опосередкована і безпосередня увага. Зв'язок уваги і мотивації.

Теорії уваги. Увага і психологія свідомості. Структурна метафора свідомості Вундта. Увага як стан свідомості (Титченер). Функціональна метафора Джемса. Культурно-історичний підхід. Експериментально-генетичний метод дослідження уваги. Увага в рамках теорії поетапного формування розумових дій (Гальперин). Увага як установка. Увага і поведіння. Увага в рамках психоаналізу. Теорії уваги в когнітивній психології. Увага як селекція. Теорія Нормана і Дойч. Теорія Трейсман. Увага як розумове зусилля. Теорія психічного зусилля Канемана. Закон Йорка-Додсона. Закони розподілу ресурсів психічної енергії. Увага як перцептивна дія (Найссер).

Тема 2. Пам'ять

Загальна характеристика пам'яті й уваги: їхній взаємозв'язок і значення в життєдіяльності людини. Підходи до вивчення пам'яті. Метафори пам'яті. Визначення пам'яті. Основні процеси, структури, змісти і зв'язки пам'яті. Основні факти і закономірності пам'яті. Основні класи явищ пам'яті. Порівняльна характеристика класифікацій пам'яті. Види, рівні і типи пам'яті. Модальності і рівні пам'яті. Закон Блонського-Рібо. Етапи формування пам'яті. Класифікація за наявністю мнемічної мети: довільне/мимовільне запам'ятовування. Закономірності мимовільної пам'яті. Експерименти Зінченка. Класифікація за наявністю мнемічних засобів: опосередковане/безпосереднє запам'ятовування. Вплив свідомості матеріалу на запам'ятовування. Вплив

подібності, різнорідності матеріалу на запам'ятовування. Вплив матеріалу на характер запам'ятовування. Прогресивне і регресивне гальмування. Проективна та ретроактивна інтерференція. Ефект фон Ресторф.

Класифікація за часом збереження інформації: ультракороточасна, короточасна, довгострокова пам'ять. Характеристика сенсорної пам'яті. Основні методи і результати її дослідження. Іконічна пам'ять. Експеримент Сперлінга. Ехоїчна пам'ять. Характеристика короточасної пам'яті. Основні методи і результати її дослідження. Контрольовані процеси в короточасній пам'яті: повторення, структурування, їхньої функції. Експеримент М.Петерсон і Л. Петерсона. Забування в короточасній пам'яті. Експеримент Стернберга. Експерименти Познера в порівнянні букв. Проміжна й оперативна пам'ять. Характеристика, структура і види довгострокової пам'яті. Експерименти на вільне пригадування. Позиційні ефекти і їхнє пояснення. Структура довгострокової пам'яті. Феномен пригадування родової приналежності: експерименти Брауна і Мак-Нейл. Уявлення про семантичну й епізодичну пам'ять. Образи пам'яті: характеристика, методи і результати досліджень. Первинна і вторинна пам'ять. Субпроцеси пам'яті. Характеристика систем пам'яті. Проблема і модель подвійності пам'яті. Етапи переробки інформації.

Теорії пам'яті. Асоціанізм Еббингауза: характеристика підходу, основні положення, поняття і методи досліджень. Закони встановлення асоціацій. Проблема забування в асоціанізмі. Методи дослідження запам'ятовування і забування. Правило Йотса. Критика асоціанізма.

Поведінковий підхід. Рефлекторна основа пам'яті.

Когнітивний підхід до дослідження пам'яті. Основні положення, альтернативи, поняття і методи. Структурні теорії і теорії рівнів переробки. Структурна теорія Норман. Структура пам'яті: умови ефективності відтворення. Семантичні мережі, семантичні схеми й уявні образи. Проблема забування в теорії Норман. Теорія множинності Аткінсона і Шифрина. Закони Стернберга. Синдром Милнер. Критика структурних теорій. Трикомпонентна теорія пам'яті.

Теорія соціальної природи людського запам'ятовування. Характеристика підходу, основні методи і результати досліджень. Соціальна сутність і функції пам'яті. Характеристика видів пам'яті за Жане.

Пам'ять і мотивація. Психоаналітичний підхід. Теорія поля К. Левина. Квазіпотреби і наміри. Ефект Зейгарник. Причини забування. Дослідження впливу мотивації в рамках теорії діяльності.

Л.С. Виготський про пам'ять і її розвиток: роль штучних засобів. Характеристика підходу А.Н. Леонтьєва. Пам'ять і діяльність. Залежність запам'ятовування матеріалу від його місця в структурі діяльності за І.П. Зінченком.

Проблема формування навичок і умінь. Біхевіористське розуміння ролі пам'яті. Формування рухової навички за Берштейном. Фактор активності. Навчання за Норман. Навчання і набута майстерність. Властивості навичок і умінь. Способи навчання: нарощування (аккреція) створення структур, настроювання. Навчання і розуміння.

Патології й аномалії пам'яті. Феноменальна пам'ять. Способи розвитку пам'яті. Мнемотехніка.

Тема 3. Уява

Загальна характеристика уяви і його роль у психічній діяльності. Уява як процес переробки представлень. Фізіологічна основа уяви. Механізми процесу уяви.

Види уяви. Репродуктивна і творча уява. Мрія. Довільна і мимовільна уява. Просторова уява. Активна і пасивна уява. Сновидіння. Етапи і механізми переробки представлень в уявлювані образи. Аналіз, абстрагування і синтез в уяві. Аглютинація. Схематизація. Акцентування. Гіперболізація.

Індивідуальні особливості уяви. Уява й особливості розумової діяльності людини. Вплив уяви на психофізіологічний стан індивіда. Характеристика ступеня розвитку уяви. Основні типи уяви. Етапи розвитку уяви. Способи розвитку уяви.

Уява і творчість. Проблема творчості в психології. Значення уяви для творчості. Концепція

Т. Рібо. Етапи творчого процесу (Г. Уоллес). Рівні творчих задач (Г. Альтшуллер).

Тема 4. Мислення і мова.

Природа мислення. Основні характеристики мислення як вищої психічної функції. Фізіологічна основа мислення. Мислення в ряді інших пізнавальних процесів. Мислення й асоціативний плин пізнавальних процесів (А. Смирнов). Особливості протікання мислення. Взаємозв'язок мислення і мови. Внутрішня і зовнішня мова (Л. С. Виготський). Можливості класифікації мислення. Класифікація за формою: наочно-дійове, наочно-образне, абстрактно-логічне. Класифікація по характері: теоретичне і практичне мислення. Класифікація за рівнем розгорнення: дискурсивна, інтуїтивне, Класифікація за рівнем новизни: репродуктивне, евристичне, креативне.

Основні форми мислення. Поняття. Загальні й одиничні поняття. Процеси засвоєння понять. Усвідомлення і розуміння. Особливості розуміння. Судження. Умовивід.

Основні види розумових операцій. Порівняння. Опосередковане і безпосереднє порівняння. Помилки порівняння. Умовивід за аналогією. Аналіз і синтез. Зв'язок з іншими розумовими операціями. Абстрагування. Особливості засвоєння абстрактних понять. Узагальнення. Конкретизація. Індукція і дедукція

Мислення й інтелект. Поняття інтелекту. Структура інтелектуальних здібностей. Роль спадковості і середовища у формуванні інтелекту. Інтелект і поведінка людини. Проблема інтелекту у вітчизняній психології. Проблема інтелекту в гештальтпсихології. Вимір інтелекту. Тести інтелекту. Поняття розумового віку і коефіцієнта інтелекту. Інтелект і креативність. Творче мислення. Умови творчого мислення. Характеристики творчого мислення (Дж. Гілфорд). Розвиток творчого мислення (Г. Ліндсей, К. Халл, Р. Томпсон).

Проблема розвитку мислення. Періодизація етапів розвитку мислення. Наочно-дійове мислення. Наочно-образне мислення. Абстрактно-логічне мислення. Філо- і онтогенетичний підходи до проблеми розвитку мислення. Теорія розвитку інтелекту Ж. Піаже. Сенсомоторний інтелект. Операційне мислення. Стадія конкретних операцій. Стадія формальних операцій. Теорія поетапного формування розумових операцій П. Гальперина. Інформаційна теорія.

Змістовий модуль 4. Психологія емоційно-вольових процесів.

Тема 1. Емоційна сфера особистості.

Загальна характеристика психології емоцій. Основні проблеми психології емоцій. Специфіка психологічного відображення в емоціях. Співвідношення емоцій і процесів пізнання. Предметність емоцій. Емоції і процеси мотивації. Емоції як внутрішній регулятор діяльності.

Види емоційних проявів. Можливі підстави класифікації емоцій. Поняття емоції, афекту, настрою, пристрасті, переживання. Емоційний тон відчуттів, його пристосувальне значення. Ситуативні емоції як регулятор діяльності. Емоції успіху-неуспіху. Проблема вищих емоцій — почуттів.

Емоції як процес і як стан. Види емоційних станів. Афекти, їхнє біологічне значення. Нормальний і патологічний афект. Стрес, тривожність, фрустрація. Характеристика стану фрустрації і реакцій на нього. Емоції й особистість. Тривога як емоційний стан і як властивість особистості. Представлення про базову тривогу. Поняття емпатії. Види емпатії

Тема 2. Експериментальні дослідження та теорії емоцій.

Функції емоцій: підходи і теорії. Мотиваційні функції емоцій: оцінка, спонування, стереотипного дозволу ситуації, організації/дезорганізації, активації, регуляції. Вплив емоційної активації на продуктивність і якість діяльності. Поняття оптимуму емоційної активації. Закон Йеркса-Додсона. Когнітивні функції емоцій: евристична, передбачувальна, слідоутворення, синтезу. Експресивна функція емоцій. Умови виникнення емоційного процесу. Дані експериментальних досліджень і теоретичні уявлення про виникнення емоцій: теорії Джемса-Ланге, Кэннона-Барда. Обумовленість емоцій потребами і ситуацією.

Тема 3. Воля та саморегуляція особистості.

Різні підходи до розуміння і дослідження волі. Функції волі в різних підходах. Поняття волі, вольової дії і вольової регуляції. Співвідношення вольової і довільної регуляції. Психологічні механізми вольової регуляції. Вольове зусилля як механізм вольової регуляції. Розвиток вольової регуляції в онтогенезі. Вольові властивості особистості, структура вольових якостей. Виховання і самовиховання волі.

Змістовий модуль 5. Мотиваційна сфера особистості. Діяльнісний підхід у психології. Психофізіологічна проблема.

Тема 1. Потреби, мотиви і мотивація.

Основні проблеми і поняття психології мотивації. Потреба як основа процесів мотивації. Загальна організація мотиваційної сфери особистості. Проблема класифікації мотивів.

Співвідношення біологічного і соціального рівнів мотивації. Специфіка мотиваційної сфери людини. Соціальна детермінованість та опосередкованість інтелектом мотивації людини. Виховання як умова мотиваційного розвитку людини.

Види потреб і загальні принципи функціонування мотивів: задоволення-невдоволення, редукції напруги, посилення напруги, підтримки оптимуму активації. Проблема базових потреб людини. Рішення цієї проблеми в різних школах і напрямках психології. Види базових потреб. Біологічне і соціальне в розвитку мотивації людини. Ієрархічна структура потреб А. Маслоу.

Типологія мотивів теорії діяльності: актуальні і потенційні мотиви, предметні і функціональні, смислоутворюючі, мотиви-стимули. Цінності, інтереси, норми як мотиваційні утворення. Постійна мотивація. Ситуативна мотивація. Квазіпотреби. Ситуативна мотивація і процеси пізнання. Ефект Зейгарник. Рівень домагань і мотивація досягнення.

Зовнішня і внутрішня мотивація. Проблема усвідомлюваності мотивів, шляхи їхнього усвідомлення. Локус контролю і теорія мотивації К. Хекхаузена.

Мотивація і пізнавальна сфера особистості. Основні характеристики когнітивного підходу до опису структури особистості. Когнітивний контроль і когнітивні стилі: полезалежність, імпульсивність, гнучкість. Загальне представлення про когнітивну складність.

Тема 2. Психологічна теорія діяльності. Схеми діяльності Леонтьєва О. М.

Принцип активності в психології і фізіології. Категорія діяльності в психології. Принцип єдності свідомості і діяльності. Структура індивідуальної діяльності людини. Мотив, мета і задача в структурі діяльності. Діяльність, активність, поведінка. Операціональний і мотиваційний плани аналізу діяльності. Основні види діяльності людини. Класифікація потреб і мотивів. Основні механізми регуляції дій і операцій. Автоматизовані дії, їхнє виникнення і формування. Навички.

Тема 3. Психофізіологічна проблема.

Визначення проблеми: принципи психофізичної взаємодії та психофізичного паралелізму. Одинаці аналізу закономірності психологічної науки.

Змістовий модуль 6. Проблема самосвідомості особистості. Темперамент і характер. Основи психології особистості. Здібності й задатки.

Тема 1. Проблема самосвідомості особистості

Самосвідомість та її місце в психічній організації людини. Рівні розвитку самосвідомості. Самосвідомість та образ Я. Структура образу Я: емоційний та пізнавальний аспекти. Поняття Я-концепції: увідомлення власних психічних властивостей як наслідок порівняння з іншими людьми. Рефлексія та

внутрішній діалог як передумова формування самосвідомості. Ідеальне та реальне Я. Самоцінка та рівень домагань як елемент структури особистості. Умови та шляхи самоактуалізації особистості. Особистісне зростання. Проблема самоактуалізації.

Тема 2. Визначення та співвідношення понять темпераменту та характеру.

Визначення темпераменту. Гуморальні теорії темпераменту. Нейродинамічний підхід до дослідження темпераменту. Основні властивості нервової системи (сила, рухливість, урівноваженість) і типи вищої нервової діяльності. Проблема співвіднесення властивостей нервової системи і типів темпераменту. Загальна характеристика властивостей темпераменту: ергічність, темп, пластичність, емоційність. Роль темпераменту в діяльності. Поняття індивідуального стилю діяльності

Основні проблеми психології характеру. Визначення характеру. Співвідношення темпераменту і характеру. Характер як система відносин людини до світу, інших людей, самого себе. Риси характеру. Структура характеру. Захисні функції характеру. Характер як індивідуальний життєвий стиль особистості.

Тема 3. Здібності й задатки

Поняття здібностей у психології. Визначення здібностей. Здібності як уроджена і набута риса. Проблема спадкування і розвитку здібностей. Здібності як продукт взаємодії генетичних чинників та факторів середовища. Задатки як органічні передумови здібностей. Структура здібностей. Загальні і спеціальні здібності. Загальне уявлення про сензитивні періоди в розвитку здібностей. Здібності й обдарованість.

Тема 4. Основи психології особистості.

Основні аспекти проблеми особистості в психології. Диференційно-психологічна стратегія визначення особистості. Основні проблеми диференційно-психологічного опису особистості (здібності, темперамент, характер, індивідуальний стиль діяльності, статево-вікові властивості, типології індивідуальності, структура індивідуальності). Мотиваційно-динамічний підхід. Особистість як система мотивів. Психоаналітичні теорії особистості. Особистість у гуманістичному підході. Особистість і діяльність. Проблема вивчення мотиваційних факторів особистості (емоції, воля, потреби, мотиви, структура і формування особистості). Соціально-психологічна модель. Особистість у системі соціальних відносин. Когнітивний підхід. Особистість і пізнання. Основні характеристики когнітивного підходу (проблема ситуативної мотивації, рівень домагань, мотивація досягнення, самопізнання, самооцінка, особистісний ріст).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	У тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Психологія як наука про психіку і психічні явища					
Тема 1. Психологія як наука: поява, розвиток, сьогоденний стан	16	4	4		6
Тема 2. Витоки й етапи розвитку психіки	16	4	4		6
Тема 3. Свідомість	16	4	4		6
Тема 4. Проблема несвідомого в психології	16	4	4		7
Разом за змістовим модулем 1	64	16	16		25
Змістовий модуль 2. Психологія відчуттів, сприйняття, уваги.					
Тема 1. Відчуття	45	8	8		12
Тема 2. Сприйняття	45	8	8		13
Разом за змістовим модулем 2	90	16	16		25
Змістовий модуль 3. Психологія пам'яті, уваги, мислення і мови.					
Тема 1. Увага	10	2	2		6
Тема 2. Пам'ять.	18	4	4		10
Тема 3. Увага.	12	2	2		8
Тема 4. Мислення і мова	23	6	6		11
Разом за змістовим модулем 3	63	14	14		35
Змістовий модуль 4. Психологія емоційно-вольових процесів.					
Тема 1. Емоційна сфера особистості.	19	6	6		12
Тема 2. Експериментальні дослідження та теорії емоцій.	19	6	6		12
Тема 3. Воля та саморегуляція особистості.	17	4	4		12
Разом за змістовим модулем 4	55	16	16		36
Змістовий модуль 5. Мотиваційна сфера особистості. Діяльнісний підхід у психології. Психофізіологічна проблема.					
Тема 1. Потреби, мотиви і мотивація.	24	6	6		12
Тема 2. Психологічна теорія діяльності. Схема діяльності Леонтьєва О. М.	24	6	6		12
Тема 3. Психофізіологічна проблема.	20	4	4		12
Разом за змістовим модулем 5	68	16	16		36
Змістовий модуль 6. Проблема самосвідомості особистості. Темперамент і характер. Основи психології особистості. Здібності й задатки.					
Тема 1. Проблема самосвідомості особистості	16	4	4		8
Тема 2. Визначення та співвідношення	16	4	4		8

понять темпераменту та характеру.					
Тема 3. Здібності й задатки	16	4	4		8
Тема 4. Основи психології особистості.	19	4	4		11
Разом за змістовим модулем б	67	16	16		35
Усього годин	450	112	96		242

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість
		Годин денна
1	Тема 1. Психологія як наука: поява, розвиток, сьогоdnішній стан	6
2	Тема 2. Витоки й етапи розвитку психіки	6
3	Тема 3. Свідомість і діяльність	6
4	Тема 4. Проблема несвідомого в психології	6
5	Тема 5. Відчуття	6
6	Тема 6. Сприйняття	6
7	Тема 7. Увага	6
8	Тема 8. Пам'ять.	6
9	Тема 9. Уява.	6
10	Тема 10. Мислення і мова	6
11	Тема 11. Воля	8
12	Тема 12. Основи психології особистості.	6
13	Тема 13. Емоції	8
14	Тема 14. Потреби, мотиви і мотивація	8
15	Тема 15. Проблема самосвідомості особистості	6
Разом		96

6. Теми практичних занять

Не передбачено навчальним планом

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість
		Годин денна
1	Методологічні основи вичення людини.	18
2	Моральні принципи діяльності психолога.	16
3	Первинні та вторинні властивості людини як індивіда.	18
4	Уявлення античних та середньовічних філософів про душу та свідомість.	16

5	Метод інтроспекції та проблема самостереження. Взаємодія відчуттів і сенсорна адаптація. «Шкірний зір». Чутливість.	16
6	Субсенсорний діапазон Загальні принципи організації сенсорних систем.	18
7	Сприйняття часу.	18
8	Опосередкована і безпосередня увага. Зв'язок уваги і мотивації.	16
9	Забування в короткочасній пам'яті. Експеримент Стернберга. Експерименти Познера в порівнянні букв. Проміжна й оперативна пам'ять.	16
10	Уява і творчість. Проблема творчості в психології. Значення уяви для творчості. Концепція Т. Рібо. Етапи творчого процесу (Г. Уоллес). Рівні творчих задач (Г. Альтшуллер).	18
11	Проблема розвитку мислення. Періодизація етапів розвитку мислення. Наочно-дійове мислення. Наочно-образне мислення. Абстрактно-логічне мислення. Філо- і онтогенетичний підходи до проблеми розвитку мислення.	20
12	Проблема вивчення мотиваційних факторів особистості (емоції, воля, потреби, мотиви, структура і формування особистості).. Поняття оптимуму емоційної активації. Закон Йеркса-Додсона.	16
13	Виховання і самовиховання волі	16
14	Мотивація і пізнавальна сфера особистості. Основні характеристики когнітивного підходу до опису структури особистості. Когнітивний контроль і когнітивні стилі: полезалежність, імпульсивність, гнучкість. Загальне представлення про когнітивну складність.	20
	Разом	242

9. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

10. Методи навчання

Програмою передбачено наступні методи навчання:

Лекції - усний систематичний і послідовний виклад матеріалу, який спрямований на поглиблення теоретичних уявлень щодо закономірностей онтогенезу психічних процесів і особистості людини. Тематика лекцій визначена робочою програмою.

Практичне заняття - це форма організації навчального процесу, яка спрямована на поглиблення науково-теоретичних знань та формування у студентів професійних вмінь та практичних навичок роботи. Практичні заняття з курсу спрямовані на оволодіння студентами термінологічного апарату

наукової психології, робота з першоджерелами за тематикою курсу, навички участі у дискусії згідно тем зазначених у робочій програмі.

Самостійна робота передбачає підготовку студентів до семінарських занять протягом семестру, виконання модульних та реферативних робіт, розв'язання практичних психологічних завдань у межах дисципліни «Загальна психологія», які повинні бути складені у визначений викладачем термін:

- психологічні завдання що виконуються письмово в робочому зошиті. Даний вид роботи спрямований на перевірку вміння використовувати теоретичні знання для розв'язання конкретних ситуацій, що стосуються практичної роботи психолога.

- практична робота у межах вивчення дисципліни «Загальна психологія», яка спрямована на вивчення методів психологічної діагностики психологічних особливостей особистості.

11. Методи контролю

У якості поточного контролю передбачено оцінювання роботи на семінарських (практичних) заняттях, модульні контролі роботи та оцінювання виконання самостійної роботи.

Робота на семінарських (практичних) заняттях оцінюється по шкалі від 1 до 3-х балів за наступним принципом: 1 бал зараховується студенту за умови його пасивного виконання завдання, низької мотивації оволодіння професійними знаннями та навичками, при підготовці реферативних робіт (презентацій) використовує матеріал у недостатньому обсязі, слабо структурований або аналогічний іншим студентським роботам (у тому числі у мережі Інтернет); 2 бала отримує студент з формальним підходом до виконання завдань, який має середню мотивацію оволодіння професійними знаннями та навичками, при підготовці реферативних робіт (презентацій) викладає матеріал в достатньому обсязі, але недостатньо структуровано, логічно, послідовно, має похибки у оформленні, граматичні помилки; у 3 бала викладач оцінює студента у тому випадку, коли він бере активну участь у виконанні завдання, має високу мотивацію оволодіння професійними знаннями та навичками, при підготовці реферативних робіт (презентацій) використовує додаткові джерела (особливо іншими мовами), демонструє ерудицію, схильність до наукового образу мислення, здібності дослідника, практичного фахівця. Якщо студента неможливо оцінити з приводу того, що він був відсутній на семінарському занятті (з об'єктивної або необ'єктивної причини) він може відпрацювати його шляхом написання рукописного реферату за відповідною темою обсягом не менш 20 сторінок.

Модульні контрольні роботи включають в себе питання, що дозволяють оцінити ступінь засвоєння студентом лекційного матеріалу, питань, винесених для самостійного вивчення, а також знань і навичок, які відпрацьовувалися на семінарських і практичних заняттях під керівництвом викладача у кожному змістовному модулі. Тому модульна контрольна містить 5 питань, які спрямовані на контроль відповідного матеріалу, знань та навичок. Кожне з

питань оцінюється у 4 бали, які складаються з 2 балів за повноту відповіді, міру володінням необхідним для відповіді об'ємом матеріалу, 1 бала – за структурованість, послідовність та логічність викладення, 1 бала за ерудованість, оперування додатковою інформацією, здібність до системного мислення, масштабність та глибину, бачення міждисциплінарних зв'язків. За орфографічні та граматичні помилки може бути знятий 1 бал. Максимальна кількість балів за кожну модульну роботу – 20, мінімальна (при якій модульна контрольна робота вважається такою, що не потребує додаткового переписування) – 4 бали. При наявності мінімальної кількості балів та бажанні студента покращити результат модульна контрольна не може бути переписана. Відсутність модульної контрольної роботи за змістовним модулем не дозволяє вважати його зарахованим і є причиною не допуску для отримання підсумкової оцінки та складання іспиту.

Оцінювання самостійної роботи здійснюється наступним чином: за наявністю плану-конспекту з відповідями на запитання, що винесено на самостійне вивчення за темою відповідної лекції по 1 балу за кожне запитання. Виконання індивідуальних завдань (за вільним вибором студента) оцінюється у 3 бали, які розподіляються на 1 бал – за повноту та коректність викладеної інформації, 1 бал – структурованість та логічність, грамотність зроблених висновків, 1 бал - її оригінальність. Індивідуальне завдання оцінюється лише за умови його своєчасного виконання.

У якості контрольного семестрового заходу передбачено складання заліку/диф.заліку/іспиту. Семестровий контроль складається у тому випадку, коли студент протягом семестру не зумів набрати необхідну для оцінки «задовільно» кількість балів (60) або бажає отримати більшу, ніж набрана, кількість балів. При складанні іспиту набрані протягом семестру бали не враховуються. Кожний екзаменаційний квиток містить 3 завдання із різних змістових модулів. Таким чином, іспит дозволяє вибірково контролювати засвоєння всього обсягу матеріалу зі всієї навчальної дисципліни. Номер варіанту залікової роботи може бути закріплений за студентом шляхом випадкового вибору або за вибором викладача.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

12.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0...4	1	0...4
Робота на семінарських заняттях	5...10	2	10...20
Модульний контроль	20...25	1	20...25
Змістовний модуль 2			

Робота на лекціях	0...3	2	0...6
Робота на семінарських заняттях	5...10	2	10...20
Модульний контроль	20...25	1	20...25
Усього за 1 семестр			0 ... 100
Змістовний модуль 3			
Робота на лекціях	0...4	1	0...4
Робота на семінарських заняттях	5...10	2	10...20
Модульний контроль	20...25	1	20...25
Змістовний модуль 4			
Робота на лекціях	0...4	1	0...4
Робота на семінарських заняттях	5...10	2	10...20
Модульний контроль	20...25	1	20...25
Усього за 2 семестр			0 ... 100
Змістовний модуль 5			
Робота на лекціях	0..1	8	0..8
Робота на семінарських заняттях	0..3	8	0..24
Модульний контроль	0..12	1	0..12
Змістовний модуль 6			
Робота на лекціях	0..1	8	0..8
Робота на семінарських заняттях	0..3	8	0..24
Модульний контроль	0..14	1	0..14
Усього за 3 семестр			0 ... 100

Семестровий контроль (іспит/залік) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту/заліку. Під час складання семестрового іспиту/заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту/заліку складається із трьох запитань, таких як:

1. Психологія пізнавальних процесів. Загальна характеристика пізнавальної сфери людини.
2. Основні форми мислення.
3. Визначте, які операції мислення будуть виконувати учні в наступній ситуації. Поясніть свою відповідь. П'ятеро учнів виконують одну вправу. Учитель дає завдання класу: вибрати краще виконання вправи.

Максимальна кількість балів за перше та друге запитання – 30 балів, за третє – 40.

12.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

- уявленнями про походження психіки;

- загальна характеристика стадій та рівнів еволюційного розвитку психіки;
- основні напрямки сучасної психології;
- особливості функціонування психічних процесів, станів та характеристику психічних властивостей особистості;
- характеристика когнітивних та емоційно-вольових процесів;
- основні теорії особистості у сучасній науці;
- закономірності функціонування особистості у групі;
- основні категорії психологічних знань;
- індивідуально-психічні характеристики особистості.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

- самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел;
- оволодіння знаннями про структурні компоненти психіки та їх взаємозв'язк;
- навички пояснення і використання в практичній діяльності особливостей перебігу психічних процесів, функціонування психічних станів та прояву психічних властивостей;
- вміння свідомого самоконтролю та саморегуляції власних психічних станів та поведінки;
- орієнтуватися у різноманітних теоріях, критично аналізувати різні підходи до основних психологічних категорій, враховувати отримані знання в практичній діяльності;
- визначати основні властивості особистості, психологічні механізми детермінації її поведінки, враховуючи індивідуальність, неповторність, внутрішній потенціал самотворення особистості

12.3 Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Знати понятійний апарат загальної психології. Виконати та захистити всі домашні завдання протягом семестру. Вміти самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

Добре (75 - 89). Чітко знати понятійний апарат загальної психології. Показати вміння виконувати та захищати всі домашні завдання в обумовлений викладачем строк. Вміти на достатньо обізнаному рівні приймати участь у дискусії під час семінарського заняття. Вміти презентувати доповідь з обраної теми.

Відмінно (90 - 100). Повно знати основний та додатковий матеріал. Знати усі теми. Уміння самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел. Досконально знати усі передбачені робочою програмою теорії та концепції. Безпомилково виконувати та захищати всі домашні завдання в обумовлений викладачем строк, з докладним обґрунтуванням своїх висновків.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90-100	A	відмінно
83-89	B	добре
75-82	C	
68-74	D	задовільно
60-67	E	
01-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

13. Методичне забезпечення

1. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии: В 2-х т. Т.2. – М.: Педагогика, 1989. – 328 с.
2. Немов Р. С. Психология : Учебник для студентов высших педагогических заведений. В 3 кн. Кн. 1 : Общие основы психологии . -4-е изд. М.: ВЛАДОС, 2002., 687 с.
3. Маклаков А. Общая психология. – СПб, 2004. – 342 с.

НМК з дисципліни:

- робоча програма дисципліни;
- конспект лекцій, підручники (навчальні посібники), в тому числі в електронному вигляді;
- плани семінарських занять;
- питання, тести для контрольних заходів;
- каталоги інформаційних ресурсів.

14. Рекомендована література

Базова

1. Кочемировская Е.А., Жидко М.Е. Введение в общую психологию. – Х., 2002. – 48 с.
2. Хьел Б., Зиглер Теории личности. – СПб, 2013. – 212 с.
3. Немов Р.С. Психология: Кн.3. – М., 2004. – 582 с.
4. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии // Под ред. А.А. Крылова, С.А. Маничева. – СПб, 2001. – 420 с.
5. Рамендик, Д.М. Общая психология и психологический практикум / Д.М. Рамендик. - М.: Форум, 2013. - 304 с.
6. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. – СПб, 2001. – 624 с.
7. Смирнов А.Г. Практикум по общей психологии: Учебное пособие. – М., 2002. – 242 с.
8. Солсо Р. Когнитивная психология. – СПб, 2012. – 252 с.

9. Шиффман Х. Ощущение и восприятие. – СПб, 2002. – 442 с.

Допоміжна

10. Мак-Вильямс Н. Психодинамическая диагностика: понимание структуры личности в клиническом процессе: Пер. с англ. - М., 2007. – 456 с.

11. Маклаков А. Общая психология. – СПб, 2004. – 342 с.

12. Максименко С.Д. Основы генетичної психології: Навч. посібник. – К.; НПЦ Перспектива, 1998. – 220 с.

13. Фейдимен Д., Фрейджер Р. Личность: Теории, эксперименты, упражнения. - СПб.: прайм – ЕВРОЗНАК, 2002. – 228 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека університету - http://library.khai.edu/library/page_lib.php
2. Електронна адреса кафедри психології - khai.psyho@gmail.com
3. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського - <http://www.nbuv.gov.ua/e-resources/>
4. Електронна бібліотека - <http://www.koob.ru/>